

A kutya

A kutya hosszan, kitartóan, elviselhetetlenül vonyított. Mint mindig, most is borzongató volt a hangja, valami elemi fájdalom áradt belőle, mely azokat az időket idézte, mikor az ember és állat még nem ismerte egymást, amikor az embert félelemmel töltötte el az állat közelsége. A tanár talán ha két percig állt kint a korlát előtt, aztán behúzta maga mögött a teraszajtót, és érezte, hogy agyát, halántékát, egész lényét mint feszíti szét az idegesség. A vér sebesen áramlott testében, talpától a homlokáig. – Istenem, miért vagyok ilyen szerencsétlen – fogalmazta meg a százszor feltett kérdést –, hogy lehet ezt kibírni, és meddig?

Többször is megkerülte az ebédlőasztalt, hosszú ujjával halántéka érfalait tapogatta, a bőrön át a duzzadó ereket, melyeket egy idő óta határozottan vastagabbnak érzékelt.

Korábban, a tavaszi hónapoktól kezdődően jókedvűen ült ki a terasz asztala mellé, hogy ott javítsa ki az iskolai dolgozatokat, olvassa a helyi könyvesbolt megszerzett újdonságait, fiatal szerzők frissen megjelent köteteit, a szeretett klasszikusokat, de mióta a kutya csaholása meg nem szűnő vonyítássá állandósult, azonnal szedelőzködött és vonult be lakása mélyébe. A hang sokszor odáig is elkísérte.

Élete egyik legboldogabb napja volt, amikor tíz évvel ezelőtt hosszas utánjárás után a város egyik végéből beköltözhetek ebbe a szép kis házba, és először tette meg lépéseit a gyümölcsfákkal, tujákkal szegélyezett birtokon, ahogy felesége az első látogatás alkalmával a kis kertet elkeresztelte. Felesége azóta elhunyt, de szóhasználatában a kertet, hűséggel emlékezve a névadóra, továbbra is birtokként emlegette. A birtoknak ezt a csendjét, kiélvezhető nyugalmit bontotta meg nem sokkal felesége halála után, egyik hónapról a másikra a kutya jelenléte. A csaholással még nem lett volna baj, néha egyenesen üdítően hatott dolgozatjavítás közben a munka monotoniját megtörő üde, kedveskedő vakkantás. Pontosan fel tudta mérni, hogy egy-egy hangot, például egy morgást, milyen esemény, inger vált ki a kutyából. Be tudta tájolni, hogy egy fára felröppenő

madár vagy egy kinti járókelő okozza-e az állat megváltozott viselkedését. A kutyát egyébként sosem látta. Három nagy területű kert ért egymásba az ő kerítésvonalánál, mindegyik nagyobb volt az övénél, s így az a ház, hova a kutya is tartozott, a másik utcában helyezkedett el. A kutyás telektulajdonos kertjét középen megosztotta egy sövényes deszkakerítés, elzárva ezzel a belátás lehetőségét, így Bozóki előtt az állat mindvégig láthatatlan maradt. – Egészen biztosan hatalmas lehet, bernáthegyi vagy valami különlegesen nagyra nőtt németjuhász. Esetleg komondor.

Sosem tett kísérletet az állat alaposabb megismerésére, nem érdeklődött utána senkinél, zárkózott ember lévén, csak felületesen ismerte szomszédjait. A kutya életében végbemenő változást először nem is igen követte, annyira észrevétlenül történt minden. Fel sem tűnt kezdetben, hogy vakkantásai egyre sűrűbben követik egymást. Megfázhatott, gondolta, és különösebb jelentőséget nem tulajdonított a folyamatnak. Egy idő után azonban tapasztalnia kellett, hogy ugatásai összetömörültek, a kibocsátott hangok már nem voltak sem vakkantások, még kevésbé lelkes csaholások, a korábban hébe-hóba hallható hang egyetlen, hol mély, hol magas, ijesztően hosszú ideig kitarított vonyítássá alakult át.

Kibírhatatlan nappalok és éjszakák következtek Bozóki tanár életében. Szabályszerűen félt hazamenni. Hosszan kerülgette lakását az iskolai órák után, egyre nagyobb köröket leírva igyekezett minél távolabbról hazaérkezni abban a reményben, hogy hátha történik valami, hogy talán más is szóvá teszi a riasztó jelenséget. De semmi sem történt. Már az utca elején meghallotta a kutya hangját.

Egyszer elment a ház előtt. Látni akarta. Ott állt a bejárati kapunál, de az állat nem jött elő, csak a hang töltötte be az udvar hátsó részét, az a bizonyos mélyről jövő, később tutulásba átváltó, elviselhetetlen, borzalmas hang. A csengő gombján volt a keze, aztán visszariadt. Mit is mondhatna a kijövő ismeretlen alaknak? Ha a többiek, a közvetlen szomszédok ez idáig eltűrték ezt a sátáni vinnyogást, nem intézkedtek, nem tettek feljelentést, mit akarhat ő, aki végül is a harmadik szomszéd egy másik utcából. Hálás volt azokért a pillanatokért, amikor a lény, magában néha így nevezte kínzóját, csöndben volt. Valószínűleg ilyenkor aludhatott, vagy esetleg, amit alig-alig tudott elképzelni, kint sétálhatott a gazdájával.

Egy meleg nyári nap egyikén, amikor szünetelt a tanítás, sógornője és családja látogatta meg a fővárosból. Bozóki előrelátóan úgy intézte, hogy bent az ebédlőben fogadja őket. Akkor épp csöndben volt a kutya. A félig leeresztett rolók talán tartósítják a szoba hűvösségét, gondolta, és a vendégeinek eszükbe se jut kimenni a kert fáinak közé. Hivatkozhat arra is, hogy a konyhából komfortosabban tudja megoldani a kiszolgálás feladatát. Egy darabig így is alakult minden. De már a második fogás után sógornője és férje indítványozta, hogy menjenek ki a szabadba, a teraszra, ahol a kitűnő ebédet követően szívesebben fogyasztanak el a kávé és a beígért jeges limonádét. A két copfos kislány és a sörtés hajú, kövérkés fiú már rohant is ki a teraszra. Az első pillanatokban Bozóki

nagy meglepetésére nem történt semmi, könnyű szellő rezegtette meg a fák leveleit, csak egy odatévedt dongó döngicsélt barátságosan körülöttük. Bozóki visszafojtott lélegzettel reménykedett. Aztán épphogy helyet foglaltak az asztal körül, abban a valóban kivételes csendben, melyen a házigazda csodálkozott leginkább, egyszer csak bekúszott, beszivárgott a harmadik udvarból a kutya hangja. A sógor és sógornő, de még Bozóki is, reménykedő várakozásában a körülöttük keringő dongónak tulajdonította először a hangot. De a hang egyre erősödött, már nem lehetett ráfogni semmi zümmögésre, kiszélesedett, terjedt, fokozódott, betört a kerítésen, vég nélkül áramlott a kertek felett a borzongató vonyítás.

Az asztalnál a vendégek felkapták fejüket. – Mi ez, János? – állt meg a sógornő kezében a kávéscsésze. – Mi ez a hang?

A gyerekek is abbaagyták a limonádé szörpölését, riadtan tekintettek egymásra. Bozóki arcán szenvedés nyomai látszottak, hirtelen éveket öregedett, vonásai elmélyültek, szeme beesett. Aztán halkán, tikkadtan elmondta egész kálváriáját. – És te ezzel élsz együtt? – kérdezte színpadiasan a sógornő férje. – Minden nap – válaszolta csüggedten, letörten, már nem titkolva semmit, és részletezőn feltárta vendégei előtt méltánytalan helyzetét.

A látogatás után napokig nem tudott aludni. Ahogy sógornője és családja az állat hangjára pánikszerűen felkerekedett az asztaltól, s egy kurta búcsúzás után elindultak a fővárosba, nyilvánvalóvá tette számára, hogy változtatnia kell az áldatlan állapotban. Azzal is tisztában volt, hogy társasági szokásai is a kutya jelenlétével hozhatók összefüggésbe. Felesége halála után még el-eljöttek kollégái a tantestületből, de a kibírhatatlan vonyítás miatt később ő állította le valamilyen ürüggyel ezeket az alkalmakat. Ekkor történt, hogy a gimnázium könyvtárából kikölcsönözött néhány orvosi lexikont, és talált is egy olyan fejezetrészt az egyikben, mely a kutyák betegségével foglalkozott. – Miért vonyítanak a kutyák? – olvasta a meglepően terjedelmes fejezet címét. – Magára hagyják őket, szeparációs szorongás, a gazda hiányát érzékeli a kutya, állt az első pontban. – Igen ez elképzelhető, merengett el Bozóki a mondat felett. – A vonyítás gyakori oka lehet még, jegyezte meg a fejezet írója, amikor az állat valamelyik szerve indul károsodásnak, fájdalmat érez – ez tűnt a legkézenfekvőbb magyarázatnak. De akkor miért nem viszik orvoshoz a szerencsétlent?

Valamitől való félelem, ez is ott volt a felsorolásban, de arra már nem kapott választ, hogy vajon milyen okokra vezethető vissza az állat félelme. – A kutya akkor kezd el vonyítani, olvasta tovább, ha etetésén, itatásán túl egyáltalán nem foglalkoznak vele. A gazda akkor jár el helyesen, ha nem vesz tudomást a figyelemfelkeltő hangokról. Még véletlenül sem szabad jutalmaznia ezt a viselkedést. Ezen a megjegyzésen ismét elgondolkodott Bozóki. Nem értette, miért jutalmazná meg kutyája rossz szokását a gazda, amitől egyébként ő maga is szenved. – Nem szabad ebben az esetben ránéznie, megérintenie, beszélnie hozzá. A csendet viszont, mely a vonyítások között beáll, jutalomfalattal, simogatással kell honorálni.

A legérdekesebbet csak ezután olvasta: – A kutyák a farkasok rokonai, utódai, ennél fogva magukban hordoznak néhány karakteres, jellemző vonást az elődeiktől. – Bozókinak erről a megállapításról egy örmény barátja jutott eszébe még egyetemi éveiből, aki pásztorokodó nagyapjától tanulva a mondást, gyakran idézte, hogy bár a kutyák a barátaink, a közös tetőnk velük mégiscsak az égbolt, nem pedig a mennyezet. Igen, de ez a kutya aligha tartózkodott a mennyezet alatt, kint lakott a szabadban. Az idegölő hang egyébként ismerős volt Bozókinak, emlékezett rá még gyerekkorából. Amikor a város másik részén, az evangélikus templom szomszédságában laktak, és megszólalt délben a torony nagyharangja, akkor vonyított így a szomszéd kutyája. Az állat viselkedését nyilván a hangrezgés magyarázta, amit abba is hagyott, mihelyt a harangzúgás véget ért.

Tehetetlenül tépelődött. Az orvosi könyvben olvasottak bármelyike kiválthatta a gyötrő hangot. És ha valamelyik ok bebizonyosodik, mit ér vele, számít ez valamit? A tantestületből a kollégái közül a biológia tanárral ápolta a legjobb kapcsolatot. – Ha akarod, elmegyek veled a kutya gazdájához. Beszélünk vele – ajánlkozott a kolléga –, erre rámehetsz idegileg. – Bozóki elhárító mozdulatot tett a kezével. – Azt hiszed, nem vettük észre a tanári karból, hogy feszít valami, hogy nem vagy a régi? Gyere, most azonnal felkeressük a kutya gazdáját.

De végül nem lett az egészből semmi. Bozóki megnyugtatta a kollégát, hogy kezébe veszi a dolgot. Még a napokban intézkedni fog. – Megígéred? – nézett szemébe a biológiatanár. Bozóki bólintott. De ezúttal sem igyekezett haza. Ötször végigjárta a város főutcáját, a kirakatokat bámulta, mintha az üveg mögött elhelyezett tárgyak valóban érdekelnék. Aztán figyelmét a kirakatok ablakaiban mégis lekötötte valami. A saját arca az üveglapon, melyet hirtelen nagyon nyúzottnak talált. – Ó, istenem, mikor lesz már ennek vége?!

Lassan vánszorgott hazafelé. Egyre közelebb ért az otthonához, már előre rettegett a jól ismert hangtól. Egy nagy lélegzetvétel után befordult az utcába. Elhagyta a sarki házat, aztán sorra a többi, de nagy megdöbbenésére nem hallotta a kutya hangját. Ment fásultan, bizonytalanul, mint egy alvajáró, alig érzékelt valamit a külvilágból. Akkor nem messze a háza előtt néhány emberre lett figyelmes, hangosan beszélgettek, egyikük hevesen gesztikulált. – Nyitva volt a kapu, a kutya kirohant, akkor érkezett az autó. Jó sebesen jött. Telibe találta. – Pedig mindig zárták azt a kaput – mondta a másik. – Mindig – erősítette meg a harmadik –, be se lehetett látni a kertbe.

Bozóki reflexszerűen illesztette be a zárba a kulcsot. Felment a bejárati ajtó három lépcsőjén és benyitott a lakásba. A szoba közepén szénézett, mintha egy ismeretlen helyen lenne, aztán leült az ágyra. Kezét a térdje közé ejtette, és így ült vagy fél óráig. Akkor kinyitotta a teraszajtót, és kilépett a kertbe. A kert fáit nézte, a gyümölcsfák koronáit, amíg be nem lepte lombzatukat a homály, a nyomokban megérkező sötétség. Nagyokat lélegzett a friss levegőből. Késő estig kint maradt.

Tolnay Imre:
Exodus, 2015
Memento, 2014
Exodus 4., 2014

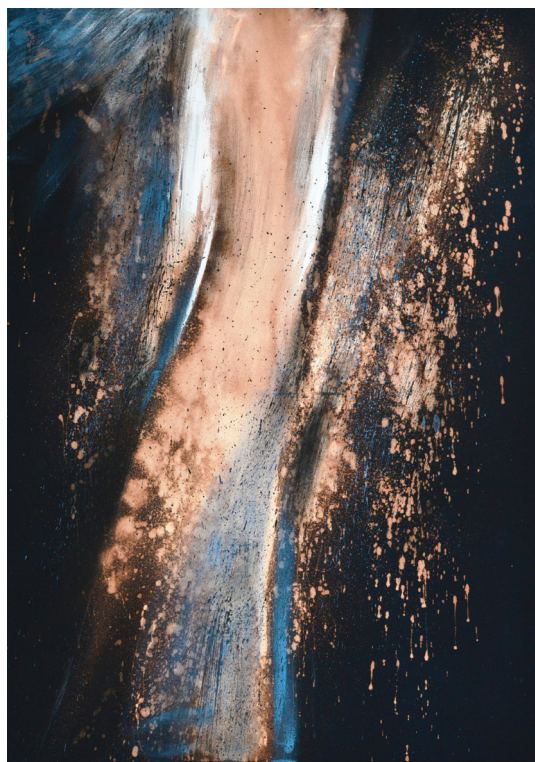
Tolnay Imre: *Víz alatt 2.*, 2018 (f); *A bárka 3.*, 2013 (l)

Tolnay Imre: *Torlasz*, 2018 (jobb oldalon)

Tolnay Imre

Térgeasztus 1., 2025

Fakított helyek 10., 2019

Objektum, 2025

Fakított helyek 2., 2018